

Hoa Nở Bên Hàng Giậu

Trời bắt đầu vào thu với những ngày mưa thường xuyên hơn. Không gian se lạnh về theo những ngày nhiều mây và len sang cả những ngày có nắng. Hôm cuối tuần, chúng tôi và anh Minh Tuệ, chị Diệu Ngọc rủ nhau về Trung Tâm. Buổi tối miền quê trời lạnh hơn. Nhưng chúng tôi ngủ không cần mở máy sưởi, trùm kín trong những chiếc túi ngủ thật ấm. Ở vùng núi dường như trời bình minh sớm. Buổi sáng có những tảng lá xanh ngoài cửa sổ, và ánh nắng chiếu vào làm thành những khoảng vàng óng trên chiếc sàn gỗ. Tôi thích cái không khí ngậy lạnh và không gian yên tĩnh mà cứ muốn nằm nán mãi trong chiếc túi ngủ ấm cúng. Mùi cà phê thơm bốc lên từ dưới nhà, có lẽ mọi người đã dậy rồi. Nghĩ đến ly cà phê nóng trong buổi sáng lành lạnh, tôi bước xuống giường và xếp lại chiếc túi ngủ.

Sáng nay chúng tôi không có một chương trình gì hết, tôi và anh Minh Tuệ ra sân làm vườn, chị Diệu Ngọc và Diệu Tịnh lau dọn bên trong nhà Chuyển Hóa. Anh Minh Tuệ đem cuốc xẻng ra sân trồng những bụi cỏ lau dọc theo ngõ vào đường thiên hành. Những bụi cỏ lá xanh dài có những cọng bông như đuôi chồn mọc thật cao. Buổi sáng nay trời có nhiều mây và những cơn mưa bay ngang. Tôi đi theo con đường trải đá xanh dẫn lên núi. Con đường này vào mùa hè thật mát, có lá phủ bóng cây xanh mát che cả khung trời. Cạnh bên là một con suối đổ dài xuống dưới đồi. Vào những ngày mưa to con suối ấy tẻ ra năm bảy nhánh chảy vồn vã. Mấy tuần qua trời mưa nhiều, cỏ dại mọc lan ra và chen luôn cả ngay trên lối đi. Trời sáng nay thật mát lạnh và nhiều mây. Biết hôm nay sẽ có những cơn mưa nhỏ nên tôi cũng đã mặc thêm một chiếc áo mưa mỏng. Tôi ngồi xuống nhổ những cọng cỏ mọc trên lối đi cho sạch con đường nhỏ. Những hạt mưa bay nhẹ như sương mù, thỉnh thoảng những hạt nước đọng trên lá, theo một cơn gió lay nhẹ, đổ xuống rào rạt trên áo. Những ngày vào thu như sáng nay ra làm vườn giữa khung cảnh thiên nhiên như vậy tôi thấy có một niềm vui.

Thảo nào mà các vị đạo sĩ khi xưa thường tìm lên những vùng núi có mây mù để hái thuốc tiên. Tìm những dược thảo thường mọc ở những nơi có suối, có đá tảng, có mây và ít dấu chân người. Tôi nghĩ, nếu ta biết về thực tập sống an tĩnh ở những nơi này thì ta cũng có thể trở thành là những "dược thảo" vậy bạn nhỉ! Chúng ta rất cần những vị thuốc có khả năng làm vơi bớt lo âu và muộn phiền cho kẻ khác trong cuộc sống này. Và nếu biết nuôi dưỡng và chăm sóc cho hạnh phúc của chính mình, ta cũng có thể mang lại niềm tin và niềm vui cho người chung quanh, phải không bạn!

Ở bên này, bạn có để ý không, tôi thấy những khu nhà dành cho người già, những căn hộ *Assisted Living* cho những người lớn tuổi cần sự chăm sóc, thường được xây cất gần những khu chợ đông đúc, những đường phố có đông người qua lại. Tại sao thế bạn nhỉ? Có lẽ vì muốn tiện lợi, hay vì chúng ta rất sợ sự cô đơn! Nhất là vào tuổi già ở bên này. Chúng ta muốn nắm giữ một cảm giác tiếp xúc với sự sống qua những náo nhiệt chung quanh mình. Nếu cả đời chúng ta cứ đi tìm những hạnh phúc bên ngoài, thì cuối cùng rồi một ngày ta sẽ cảm thấy rất cô đơn và trống vắng. Nhưng rồi ta cũng phải tiếp tục bám víu mãi vào những niềm vui tạm bợ ấy thôi, vì trong tâm hồn ta đâu còn một sự chọn lựa nào khác hơn!

Thỉnh thoảng, tôi cũng thích về sống giữa một thiên nhiên an tĩnh trong một thời gian. Mà được cùng về với những người bạn tu học thì đó lại còn là một hạnh phúc lớn hơn nữa. Trong cuộc

sống tiêu thụ và bận rộn ngày nay thì đó là những cơ hội rất quý và hiếm hoi. Chúng ta lúc nào cũng bận rộn, ngoài đời hay trong đạo gì cũng vậy, bạn có thấy vậy không? Tôi biết có những người bạn đi làm việc xả hội với một sự đam mê mà không còn có thì giờ cho chính mình, nói gì đến chuyện đi tu học! Họ nghĩ hễ làm gì giúp ích được cho đời thì việc gì cũng tốt. Nhưng tôi thấy, nếu nước không chảy thành dòng mà cứ tràn lan khắp mọi nơi, thì nó cũng dễ tan thành hơi, và khó có thể thật sự mang lại được sự xanh mát cho một nơi nào! Mà khi ta nghĩ rằng mình đang giúp ích cho kẻ khác, thì ít khi nào ta chịu lắng nghe ai và có thể dừng lại được! Vì vậy mà mỗi lần có dịp, chúng tôi thường rủ nhau về đây tổ chức những khóa tu vài ngày, để cùng tập đi, tập nhìn, tập sống với nhau trong một không gian ở miền quê. Xa xôi với những thúc hối và lo âu thường ngày. Chúng tôi thực tập để tiếp xúc với một hạnh phúc không bận rộn. Nếu ta không chăm sóc được cho sự an ổn của chính mình thì làm sao ta có thể thật sự giúp gì cho người khác được. Nếu không khéo thì những đóng góp của ta, nhiều khi cũng chỉ vô tình làm cho cuộc đời này bận rộn thêm mà thôi, tôi thì cứ nghĩ vậy!

Cảnh Nazuna Bên Hàng Giậu

Thiên nhiên là một thực tại rất nhiệm màu, vì thiên nhiên có công năng nuôi dưỡng và chữa trị tâm hồn mình rất lớn. Basho là một nhà thơ rất nổi tiếng của Nhật bản vào thế kỷ 17. Những bài thơ *haiku* của ông đượm màu sắc của thiên nhiên và nhân sinh. Basho có viết bài haicú này:

*Ta nhìn sâu xa
Bên hàng giậu nở
cảnh Nazuna
(Nhật Chiêu dịch)*

Bài thơ ghi lại một sự kiện rất đơn sơ và bình thường. Nhưng trong cái bình dị ấy ông chợt khám phá ra được một thực tại rất nhiệm màu: một cảnh hoa đang nở. Có lẽ ông đang đi một mình trên con đường quê nhỏ vào một buổi sáng mờ sương. Có lẽ trời đang mưa phùn, những hạt mưa bụi nhẹ bay như sáng hôm nay. Trên đường đi, có lẽ ông nhìn thấy có một cái gì đó là lạ nơi hàng giậu cũ kỹ đổ nát bên đường, ông bước lại gần và thấy một cảnh hoa nazuna đang nở. Và trong giây phút ấy ông chợt thấy mình là một với hiện hữu. Ngày mưa, hàng giậu, đóa hoa, con đường quê và chính ông... tất cả đột nhiên trở thành một. Không phân biệt. Ông là hoa mà hoa cũng là ông. Nếu tâm ta tĩnh lặng và biết nhìn sâu sắc, lắm khi ta lại tìm thấy những nhiệm màu ở những cái mà mình cho là tầm thường nhất.

Học giả D.T. Suzuki, trong quyển *Zen and Psychoanalysis*, cũng có so sánh kinh nghiệm ấy của Basho với lại của một thi hào Anh, Alfred Tennyson, khi ông này đứng trước một đóa hoa mọc trên kẽ nứt của một bức tường,

*Đóa hoa trên một bức tường nứt nẻ
Ta ngắt mi ra khỏi những kẽ nứt
Cầm mi trong bàn tay, rễ, hoa và tất cả
Đóa hoa nhỏ kia ơi - nhưng nếu ta có thể hiểu được
Mi là gì, rễ, hoa và tất cả.
Thì ta cũng sẽ hiểu được con người và Thượng đế là chi.*

Bài thơ này cũng có chút gì gần gũi với bài thơ của Basho, mặc dù hai thái độ hoàn toàn khác hẳn nhau. Basho đứng yên nhìn đóa hoa bên hàng giậu và thấy được cả trong ấy một hiện hữu nhiệm mầu. Trong khi Tennyson bứt nhổ cành hoa ra khỏi tường, nhìn hoa, cành với rễ trong bàn tay, mà vẫn thắc mắc về chính mình và sự sống. Có lẽ đó cũng là sự khác biệt giữa Đông phương và Tây phương, một cái nhìn của trực giác và một cái nhìn của sự phân tách và lý luận! Một bên thích sống hoà hợp với thiên nhiên, một bên lại muốn đi khám phá, nắm bắt và sử dụng những gì có mặt chung quanh mình. Mà tôi nghĩ trong đời sống, đa số chúng ta cũng đi tìm hạnh phúc giống như trong bài thơ của Tennyson vậy. Chúng ta có một thói quen săn đón, tìm kiếm, nắm bắt những hạnh phúc của mình, thay vì đứng yên và tiếp nhận trong tĩnh lặng như thi hào Basho. Chúng ta có thói quen chia cắt thực tại của mình ra trăm ngàn mảnh nhỏ để tìm kiếm một hạnh phúc.

Living In the Moments

Nhưng tôi cũng đồng ý với bạn rằng sự tiếp nhận sâu sắc ấy của thi hào Basho tuy đến rất tự nhiên, nhưng nó cũng đòi hỏi nơi ta một công phu tu học. Tôi có một người bạn, vài tháng trước anh có dịp đi chơi xa. Anh kể lại anh có dịp ngủ qua đêm với gia đình trên một chiếc thuyền nhỏ ở giữa một vịnh biển đẹp. Anh ngồi nhìn hoàng hôn xuống và bình minh lên trên vịnh biển hoang vắng. Anh nói đêm khuya giữa một khung trời lấp lánh sao, mặt nước trong vịnh phẳng như gương, chung quanh chỉ có biển và những ngọn đá vôi xanh biếc bao quanh. Một thuyền giữa trời núi biển đêm yên lặng mênh mông, ta có cảm tưởng như mình đang sống trong một thế giới khác. Người bạn kể lại rằng, trong giây phút ấy anh thấy mình đang thật sự sống trong giây phút hiện tại, "living the moment!" Thật ra tôi cũng hơi ngờ cái kinh nghiệm sống trong hiện tại của người bạn tôi! Nếu chúng ta chưa có khả năng thấy được một đóa hoa đẹp nở bên hàng giậu cũ kỹ đồ nát, thì tôi cũng khó tin rằng ta có khả năng sống trong hiện tại, cho dù đang ở giữa một không gian kỳ diệu của trời sao trăng nước! Nhiều khi chúng ta cũng chỉ đang tiếp tục đi tìm kiếm và nắm bắt những "moments" trong cuộc sống, mà ta cứ ngỡ là mình đang thật sự có mặt với chúng.

Anh bạn nói rằng bây giờ anh còn quá bận rộn và chưa thể nào nghỉ ngơi được! Chừng vài năm nữa khi về hưu, chắc chắn anh sẽ có nhiều thì giờ hơn, anh sẽ ra biển ngồi đọc những sách về đạo và trở về nuôi dưỡng tâm hồn mình. Tôi nghĩ, nếu bây giờ anh chưa ngồi yên được thì ngày mai, đầu xa xôi mấy, cũng chỉ vậy thôi. Tương lai sẽ có những bận bịu của tương lai! Người bạn của tôi vẫn có những "moments" trong cuộc sống mà anh đang còn muốn nắm bắt. Nhưng phải chi anh ta hiểu rằng, living *in* the moments đâu có nghĩa là living *for* the moments. Sống *trong* giây phút này và sống *cho* giây phút này, hai cái đó khác biệt nhau nhiều lắm, phải không bạn!

Chung quanh ta cũng đâu có thiếu gì những vẽ đẹp nhiệm màu, như cành hoa nazuna nở, như chiếc lá ngô đồng rơi, như ánh trăng qua cửa sổ... Như nơi Trung Tâm chúng tôi về có một không gian của miền quê nuôi dưỡng sự tu học. Sống trong hiện tại là một công phu thực tập và chúng ta cũng rất cần điều kiện và sự hỗ trợ của một tầng thân. Tu học nhất định cần phải có bạn. Chúng tôi thường rủ nhau về đây để cùng nhau thực tập bấy nhiêu thôi. Chúng tôi thực tập có mặt với những gì mình đang có, với bước chân này, với hơi thở này, với không gian này. Thực tập không bận rộn mà vẫn có thể mang lại niềm vui cho người khác.

Thời đại ngày nay chúng ta lại thường hay trách các con em mình bỏ quá nhiều thì giờ vào tivi, internet, electronic games... Chúng ta trách các em ngày nay không còn biết ra ngoài chơi với nhau, mà chỉ cứ chung đầu trước thứ ánh sáng lạnh xanh của các màn hình máy vi tính! Các em thì vậy, nhưng còn người lớn chúng ta thì sao bạn nhỉ? Chúng ta có khác gì hơn các em chẳng, hay cũng vậy thôi! Chúng ta cũng bận rộn với những chương trình tivi mỗi lúc càng nhiều, với những show ca nhạc, phim bộ, và internet... Chúng ta bảo các em đừng bỏ thì giờ vào những trò chơi điện tử ấy, nhưng rồi liệu chúng ta có thì giờ để chơi với các em chẳng? Tất cả chúng ta đều bận rộn quá, muốn dừng lại đòi hỏi một nghị lực mà ít ai có!

Một Niềm Vui Nở Hoa

Anh Minh Tuệ cũng vừa trồng xong những bụi cỏ lau dọc bên ngõ vào con đường thiền hành trong khu rừng nhỏ, hai hàng thật dễ thương. Mấy ngày nay mưa đất mềm nên cũng dễ trồng. Mùa Hè sang năm chắc chúng sẽ lớn nhanh và lan ra thêm, phủ che hai bên lối đi thật đẹp. Trong khóa tu vừa qua, có một chị thiền sinh đến tham dự đọc cho chúng tôi nghe một bài thơ chị làm trong một lớp học Anh ngữ, bài thơ có những câu như sau:

*Tôi chưa bao giờ thấy hoa nở trên biển
Tôi chưa bao giờ thấy đóa sen mọc trên cát
Tôi chưa bao giờ thấy voi đi trên mặt nước
Tôi chưa bao giờ thấy thời gian quay trở lại
Và tôi cũng chưa bao giờ thấy bạn mỉm cười...*

Bài thơ chị làm mang những hình ảnh đẹp nhưng có chút gì đó xa xôi. Chúng ta đâu cần nhìn xa vời quá làm gì bạn nhỉ, có lẽ ta sẽ không bao giờ tìm thấy được những điều ấy đâu. Mỗi ngày tôi vẫn thấy có một mặt trời đỏ hồng trên con đường đến sở làm, có một *hàng cây thấp nép lên hai hàng*, tôi thấy ánh trăng soi trên mặt hồ im lặng, tôi thấy con đường đê nhỏ có hai hàng cây thật cao, tôi thấy mưa bay trên con phố cũ, tôi thấy tách cà phê nóng với người bạn thân, và mỗi sáng tôi thấy một nụ cười nở trên môi...

Những ngày không có khóa tu, chúng tôi vẫn về Trung Tâm để trồng những bụi cỏ, xây những hàng giậu, nhổ đám cỏ dại, đắp thêm những con đường... để mai này nếu bạn có dịp về đây, một buổi sáng nào đó đi trên con đường nhỏ, có thể bạn sẽ chợt đứng lại nhìn và thốt lên rằng,

Bên hàng giậu nở

Cành Nazuna

Chung quanh ta có những niềm vui đang nở hoa. Bạn có thấy vậy không?

Nguyễn Duy Nhiên